

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI ÖĞRETMEN ADAYI ÖĞRENCİLERİNİN “ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ” ÜZERİNE GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ¹

Raif KALYONCU

KTÜ, Fatih Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Trabzon

Hatice Nilüfer SÜZEN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara

Özet

Bu araştırmanın amacı; öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulamalarında, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde görevli görsel sanatlar eğitimi öğretmenlerinin derslerinde, öğretmen yeterlilik düzeyleri hakkındaki düşüncelerini belirlemektir. Bu amaçla, öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki Öğretmenlik Uygulaması dersleri kapsamında, yapmış oldukları gözlem ve uygulamalardan edindikleri izlenim görüş ve değerlendirmelerinden yararlanılmıştır. Yapılan literatür taraması sonucu Türkiye’de Yükseköğretim Kurulu ve Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi çerçevesinde, öğretmen adayları ve öğretmenler için hazırlanan standartlar ve akreditasyon çalışmalarından yararlanarak hazırlanan Görsel Sanatlar Eğitimi öğretmen yeterlikleri anketi Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı 8 ilköğretim ve 5 ortaöğretim olmak üzere toplam 13 okulda uygulama yapan 75 öğretmen adayı öğrenciye uygulanmıştır. Uygulanan Öğretmen Yeterlikleri anketinde, öğretmen adaylarının yaklaşık %45’i “iyi yetişmiş”, yaklaşık %55’i ise “eksikliği var” ve “kabul edilebilir” olarak rehber öğretmenlerinin yeterlik düzeylerini değerlendirmişlerdir. Anket yoluyla elde edilen veriler, SPSS 11.0 istatistik paket programı kullanılarak yüzde ve frekans hesaplaması yoluyla analiz edilmiş ve ortaya çıkan bulgular literatürdeki benzer çalışmaların sonuçlarıyla desteklenerek açıklanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, Öğretmen Yeterlikleri, Öğretim Yöntem ve Teknikleri.

¹ Bu çalışma, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi ABD öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki rehber öğretmenlerinin yeterlik standartları hakkındaki düşüncelerini ortaya koymaktadır.

DETERMINING THE OPINIONS OF THE CANDIDATE TEACHERS OF THE DEPARTMENT OF VISUAL ARTS EDUCATION ABOUT “THE TEACHER PROFICIENCY”

Abstract

The purpose of this research is to determine the opinion of candidate teachers, about the levels of application of teacher Competencies proficiency of visual arts education teachers, who work at primary and secondary education degrees, in courses. For this purpose, the impressions, views and evaluations candidate teachers acquired through the observations and practices they had engaged in the scope of Teaching Practices courses in practice schools, were utilized. The survey of the teacher proficiency standards for Visual Arts Education, prepared as a result of the literature scanning, through adaptation from the accreditation studies and the standards, which had been prepared for candidate teachers and teachers within the framework of The Council of Higher Education and World Bank Project for the Development of National Education Pre-service Teacher Training in Turkey, was applied to 75 candidate teachers practicing in 13 schools (8 primary and 5 secondary) ancillary to the Ministry of National Education, Ankara Provincial Directorate of National Education. Results of applied teacher competency questionnaire illustrate that, around 45% of student teachers evaluated mentor teachers' level of competencies as “well trained”, and 55% of them evaluated them as “have lack of competencies” and “acceptable”. The data derived by this method was analyzed by percentage and frequency calculations which are held by using SPSS 11.0 statistical package program and resulting findings were explained by being supported by the results of similar studies in the literature.

***Keywords:** Education, Teacher Competencies, Teaching Methods and Techniques.*

1. GİRİŞ

Hızla değişen eğitim sistemlerinde yeni arayışlarla birlikte, yeni yöntem ve öğretim teknikleri de geliştirilerek uygulanmaktadır. Şu an öğrenci olan gençlerimizin gelecekte ki hayatları bizlerden farklı olacaktır. Geleceğe hazırlanan genç bireylerin, amaçları ve hedefleri olmalıdır. İş hayatına ve geleceğe hazırlayacağımız genç bireylerin eğitiminde, bilgiye ulaşma, öğrenmeyi öğrenme, sorun çözme, yaratıcı davranışlar gösterebilme ve mesleki alanda gerekli yeterliğe ulaştırma yegane hedefimiz olmalıdır.

Eğitim sürecinin üç temel boyutu öğrenci, öğretim programı ve öğretmendir. Öğrencinin öğrenme kapasitesini ve hazır bulunuşluk düzeyini de dikkate alarak eğitim öğretim programının, kazandırmak istediklerini öğretmen kılavuzlayacaktır. Öğretmen davranışları eğitim süreci sonunda kazandırılacak öğrenci davranışlarının belirleyicisidir (1).

Öğretmenler, eğitim ve öğretim hedeflerinin gerçekleştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle hizmet öncesinde nitelikli bir eğitim almaları gerekmektedir.

Bütün örgütlerde olduğu gibi eğitim örgütlerinin de hedefi etkili olmak ve varlığını sürdürebilmektir. Öğretmen eğitiminde kaliteyi; öğretmen adayı kalitesi, eğitim programının kalitesi, alt yapı ve donanım kalitesi, yönetim kalitesi belirler(2).

Eğitimde kaliteli hizmet için öncelikle yeterlik alanları oluşturulmuştur. Yeterlik alanları; öğrenci yeterlikleri, öğretmen yeterlikleri, program ve okul yeterlikleri olmak üzere üç alanda toplanmaktadır(3).

Yeterlik kavramı, genel anlamda “yeterli olma durumu” biçiminde tanımlanabilir. Belirli bir işe ya da göreve dönük olarak düşünüldüğünde yeterlik; uygun bilgi, deneyim, tutum ve becerilere gereken düzeyde sahip olma, yada öngörülen işi tam anlamıyla yapabilecek donanımı taşıma anlamında kullanılmaktadır. Özellikle öğretmenlik mesleği alanındaki yeterlikler, mesleğin gerektirdiği yeterliklere göre program hazırlamak, eğitim vermek ve değerlendirme yapmaktır (4)

Öğrenci ve öğretmen yeterlikleri, eğitimi etkileyen başlıca unsurlar olmasından dolayı, Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin eğitim kalitesi ile öğrencilerin verilen eğitimi en iyi biçimde alabilmeleri birebir örtüşmelidir.

Eisner’a göre sanat eğitimi gözün eğitilmesini sağlayarak, öğrencilere veya bu eğitim içinde olan her yaştaki insana çevresine nasıl bakması gerektiğini öğretecektir. İnsanların çevrelerindeki görsel sanat öğeleri onların hayatlarını yönlendirmekte, belki de fikirlerinin temelini oluşturmaktadır (5).

Öğrencilerin; sanat disiplinlerinden; sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulama basamaklarını kavramaları sayesinde başarı standartlarına ulaşması; öğretmenlerin ise yüksek alan bilgisine sahip, öğrenme ve öğretme stratejilerine uygun yöntem ve teknikleri uygulayabilen, öğrencilerini genel yetenek ve ilgi düzeylerine göre yönlendiren ve değerlendirebilen, mesleki yeterlikler de olması beklenir. Ancak böyle bir düzenle eğitimde, istenilen ve sürekliliği olan bir eğitim-öğretim uygulaması sağlanabilir(6). Eğitim kurumlarında gelişen ve değişen koşullara uygun bireylerin yetiştirilmesinde, Eğitimde yeterliklerin benimsenmesinde ve uygulanmasında en büyük görev öğretmenlere düşmektedir.

Bu ilkeler doğrultusunda yapılan araştırmanın, objektif olması için, konu hakkında literatür taraması yapılmış ve Türkiye’de Yükseköğretim Kurulu ve Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi çerçevesinde, öğretmen adayları ve öğretmenler için hazırlanan yeterlikler ve akreditasyon çalışmalarından uyarlanarak, 3 temel başlık altında gruplandırılarak hazırlanan ve “Görsel Sanatlar Eğitimi Öğretmen Yeterlikleri” olarak adlandırılan anket öğretmen adaylarına uygulanmıştır.

2. AMAÇ

Bu çalışma, Görsel Sanatlar Eğitimi öğretmen adaylarının uygulama okulların-

daki rehber öğretmenlerinin, eğitim-öğretimi uygulama yeterlik düzeyleri hakkındaki görüş, deneyim ve gözlemlerine dayanarak, düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Bu amaçla öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri kapsamında yapmış oldukları gözlem ve uygulamalardan edindikleri izlenim görüş ve değerlendirmelerinden yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarına, Öğretmen yeterlikleri ve rehber öğretmenlerin bunları uygulama düzeyini ölçen YÖK tarafından geliştirilen Öğretmen Yeterlikleri Değerlendirme anketi uygulanmıştır. Üç ana başlık altında toplam 35 maddeden oluşan bu anketin 1. bölümünü oluşturan “Konu Alanı ve Alan Eğitimi Yeterlikleri” kısmında 13 soru, 2. Bölüm de “Öğrenme Öğretme Sürecine İlişkin yeterlikler” 19 soru, “Öğretmenlerin Öğrencilerini İzleme Değerlendirme ve Kayıt tutma Yeterlikleri” kısmında 3 soru bulunmaktadır.

3. PROBLEM DURUMU

Bu çalışmanın temel amacı, Görsel Sanatlar Eğitimi öğretmen adaylarının, uygulama okullarındaki, rehber öğretmenlerinin, öğretmen yeterliklerine ilişkin düşüncelerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki 3 soruya cevap aranmıştır.

1.Görsel Sanatlar Eğitimi Öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki rehber öğretmenlerinin ve “Konu alanı ve alan eğitimine ilişkin yeterlikleri” konusundaki düşünceleri nelerdir?

2.Görsel Sanatlar Eğitimi Öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki rehber öğretmenlerinin, “Öğretme-öğrenme sürecine ilişkin yeterlikleri” konusundaki düşünceleri nelerdir?

3.Görsel Sanatlar Eğitimi Öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki rehber öğretmenlerinin, “Öğretmenlerin, öğrencileri izleme, değerlendirme ve kayıt tutma yeterlikleri ” konusundaki düşünceleri nelerdir?

4. YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Ve tarama modeline uygun olarak yürütülen bir analiz çalışması niteliğindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu, olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez(7).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Anabilim dalı'nda öğrenim gören 75 adet 4.sınıf öğrencisi, çalışma evreni ise 8 ayrı şubede öğrenim gören toplam 150 öğrenci oluşturmaktadır.

Sayıtlar

Araştırmanın dayandığı temel sayıtlar;

1. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının; uygulanan ölçme aracındaki öğretmen yeterliklerine yönelik, gerçek görüşlerini ve eğilimlerini yansıtacak biçimde, içten ve yansız olarak değerlendirmişlerdir.

2. Uygulanan öğretmen yeterlik anketinin görsel sanatlar eğitimi alanında aranan ve istenilen öğretmen yeterliklerini kapsayacak nitelikte olduğu var sayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Araştırmanın bulguları, Ankara il sınırları içinde 2008-2009 öğretim yılı ikinci döneminde görev yapan, ilköğretim ve orta öğretimde öğretmenlik uygulaması kapsamında staj yapan öğretmen adaylarına örnekleme yoluyla uygulanan anket sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

2. Araştırma ilköğretim ve orta öğretimde görevli görsel sanatlar eğitimi öğretmen yeterliklerine ilişkin 4. sınıf öğrencilerinden oluşan, öğretmen adaylarının görüşleri ile sınırlıdır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri, öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitiminde öğretmen yeterlikleri ve rehber öğretmenlerin bunları uygulama düzeyini ölçen üç ana başlık altında toplam 35 maddeden ve likert tipinde hazırlanan anket sorularına verdikleri cevaplardan elde edilmiştir (Bkz.1). Çoğaltılan anketler gönüllülük esasına dayalı olarak öğretmenlik uygulaması dersinin teorik ders saati kapsamında toplam 75 öğretmen adayı tarafından doldurulmuştur.

Verilerin Analiz Edilmesi

Anket yoluyla elde edilen veriler, SPSS 11.0 istatistik paket programında her bir madde için yüzde ve frekans analizi yapılarak ortaya konmuştur. Her bir soru maddesi daha önceden yapılandırılan üç ana başlık altındaki gruplamaya dahil edilerek tablolandırılmış ve bulgular ortaya konarak sonuçlarla değerlendirilmiştir.

5. BULGULAR

Bu bölümde öğretmen adaylarının, rehber öğretmenlerine ilişkin olarak “Konu Alanı ve Alan Eğitim”, “Öğretmen-Öğrenme Süreci”, “Öğretmenlerin Öğrencilerini

İzleme Değerlendirme ve Kayıt Tutma, Tamamlayıcı Mesleki Yeterlikleri” konusundaki düşüncelerine ilişkin veriler yer almaktadır. Uygulanan anket sorularına öğretmen adayları tarafından “Eksiği Var”, “Kabul Edilebilir”, “İyi Yetişmiş” şeklinde cevaplar verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen adaylarının rehber öğretmenleri hakkındaki “Konu Alanı ve Alan Eğitimine İlişkin Yeterlikleri” konusundaki düşünceleri

Soru No	Eksiği Var		Kabul Edilebilir		İyi Yetişmiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1	13	17,3	28	37,3	34	45,3	75	100
2	26	34,7	26	34,7	23	30,7	75	100
3	8	10,7	31	41,3	36	48	75	100
4	9	12	30	40	36	48	75	100
5	8	10,7	23	30,7	44	58,7	75	100
6	6	8	29	38,7	40	53,3	75	100
7	7	9,3	31	41,3	37	49,3	75	100
8	12	16	38	50,7	24	32	75	100
9	9	12	30	40	36	48	75	100
10	13	17,3	33	44	29	38,7	75	100
11	18	24	32	42,7	25	33,3	75	100
12	11	14,7	31	41,3	33	44	75	100
13	13	17,3	26	34,7	36	48	75	100
Toplam		15,70		39,90		44,40		

Öğretmen adaylarının, rehber öğretmenleri hakkındaki “Konu Alanı ve Alan Eğitimine İlişkin Yeterlikleri” hakkındaki görüşleri incelendiğinde (n=75), %45,3’ü iyi yetişmiş olarak cevaplandırmışlardır. Öğretmen adayları, rehber öğretmenlerinin ilgili kuram ilke ve alan eğitimine yönelik yeterliklere sahip olduğu görüşündedirler. İlgili bilgi teknolojilerinden yararlanma (n=23), %30,7, sağlık ve güvenlik tedbirlerin alma (n=36) %48, öğrencilerde yaygın biçimde gözlenen eksik ve yanlış gelişmiş kavramları fark etme (n=36) %48, öğrencilerin konuya ilişkin sorularına uygun ve yeterli yanıtlar oluşturabilme (n=44) %58,7, öğrencilerin bedensel, zihinsel duygusal ve sosyal gelişimin öğrenmelerini etkileyeceğini anlama (n=40) %53,3, konu alanının öğretim programlarına ilişkin bilgi sahibi olma (n=37) %49,3, konu alanı ile ilgili özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerine ilişkin bilgi sahibi olma (n=24) %32, amaçları ve hedefleri açık bir biçimde ifade etme (n=36) %48, hedef davranışları gerçekleştirme- öğrenme-öğretme etkinliklerini düzenleme (n=29) %38,7, öğrencilerin kişisel, ruhsal, etik, sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunacak etkinlikleri planlama (n=25) %33,3, planlamada bireysel farklılıkları göz önünde bulundurma (n=33) %44, hedef davranışlara uygun değerlendirme biçimini belirleme (n=36) ise yaklaşık %48 olarak belirlenmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının rehber öğretmenleri hakkındaki “konu alanı ve alan eğitimine ilişkin yeterlik standartları” konusundaki düşüncelerin belirten 13 maddenin genel ortalamalarında, “iyi yetişmiş”, olduğunu düşünenlerin oranı %44,40, “kabul edilebilir” olduğunu düşünenlerin oranı %39,90 ve “eksiği var” olduğunu düşünenlerin oranı ise %15,70 olarak tespit edilmiştir.

Öğretim, belirli bir öğrenci grubu ve belirli bir içerik için belirli bir ortamda öğrenmenin gerçekleşmesine rehberlik eden ve planlı olarak gerçekleştirilen etkinliklerden oluşan bir süreçtir. Etkinliklerin öğretmen tarafından gerçekleştirilen kısmı öğretim, öğrenen tarafından gerçekleşen kısmı ise öğrenmedir(8).

Öğretmenin öğretim yapabilmek için, mesleğinin gerektirdiği bilgi ve beceriyi elde etmesi gereklidir. Bazı meslekler, mesleğin gerektirdiği özel bilgi ve beceriden önce, bireyin sağlam bir genel kültüre sahip olmasını ve devamlı kendini geliştirmesini zorunlu kılar. Öğretmenlik mesleği bunlardan biridir. Öğretmenin genel kültürü yanında branş bilgisi de yeterli ve gelişmeye elverişli olmalıdır. Öğretmen aynı zamanda mesleğinin, öğretmenlik sanatının gerektirdiği bilgi ve becerilerin kazanılması da önem taşımaktadır(9).

Öğretmen öğreteceği konuya bağlı olarak çok çeşitli teknikler kullanılmalıdır. Öğrencilerinin doğal merak ve sorgulamalarını, farklı öğrenme şekillerini (zeka türleri) grup çalışmaları, tartışmalar ve beyin fırtınaları gibi tekniklerle cevaplandırılmalıdır(10).

Tablo 2: Öğretmen adaylarının rehber öğretmenleri hakkındaki “Öğretme Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlikleri” konusundaki düşünceleri

Soru No	Eksiği Var		Kabul Edilebilir		İyi Yetişmiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
14	12	16,0	40	53,3	23	30,7	75	100
15	6	8,0	24	32,0	45	60,0	75	100
16	11	14,7	30	40,0	33	44,0	75	100
17	17	22,7	24	32,0	27	36,0	75	100
18	17	22,7	31	41,3	27	36,0	75	100
19	22	29,3	27	36,0	26	34,7	75	100
20	14	18,7	42	56,0	19	25,3	75	100
21	16	21,3	31	41,3	28	37,3	75	100
22	30	40,0	22	29,3	23	30,7	75	100
23	16	21,3	36	48,0	23	30,7	75	100
24	15	20,0	33	44,0	27	36,0	75	100
25	11	14,7	34	45,3	30	40,0	75	100
26	12	16,0	38	50,7	25	33,3	75	100
27	20	26,7	28	37,3	27	36,0	75	100
28	18	24,0	29	38,7	28	37,3	75	100
29	9	12,0	32	42,7	34	45,3	75	100
30	9	12,0	30	40,0	36	48,0	75	100
31	6	8,0	25	33,3	44	58,7	75	100
32	9	12,0	26	34,7	40	53,3	75	100
Toplam		19,05		40,84		40,11		100

Öğretmen adaylarının rehber öğretmenleri hakkındaki, “Öğretme- Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlikleri” hakkındaki düşünceleri incelendiğinde “iyi yetişmiş” olduğunu düşünenlerin oranına bakıldığında; işlenen konuyu önceki ve sonraki konu ile eşleştirme (n=23) %30,7, “konuyu öğrenci seviyesinde tutma (n=45) %60”, “öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygun yöntem ve tekniklerden yararlanma (n=33) %44”, “zamanı etkili kullanma (n=27) %36”, “öğrencilere uygun dönüt verme (n=27) %36”, “öğrencilere öğrendiklerini gerçek yaşama entegre etme fırsatı verme (n=26) %34,7”,

“hedef davranışlara ulaşma düzeyini belirleme (n=19) %25,3”, “öğrencilerin yaşlarına, önceki öğrenme düzeylerine ve yeteneklerine uygun yöntem ve tekniklerden yararlanma (n= 28) %37,3”, “öğrencilerin katılımın sağlayacak etkinlikler (bireysel, ikili grup çalışması, gösteri, gezi, gözlem ,v.b.) uygulama (n=23) %30,7”, “öğrencilerin düzeylerine uygun, konuya ilgilerini çekecek ve düşüncelerin sağlayacak biçimde farklı sorular sorma (n=23) %30,7”, “öğrencilerin hedef davranışlara ulaşma düzeyini değerlendirebilme (n=27) %36”, “öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilecekleri güvenli ortamı sağlama ve sürdürme (n=30) %40”, “kesinti ve engellemeler karşısında uygun önlemler alma (n=25) %33,3”, “öğrencilerin derse karşı ilgisi ve güdüsünün sürekliliğini sağlama (n=27) %36, “ ödül ve yaptırımları uygun ve etkili biçimde kullanma (n=28) % 37,3”, “anlaşılır açıklamalar yapma, yönergeler verme (n=34) %45,3, “sınıf içinde etkili iletişimi sağlama” (öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci, öğretmen-öğrenci) (n=36) %48, “ses tonunu etkili kullanma”(n=44) %58,7 “sözel dili ve beden dilini etkili kullanma (n=40) %53,3 olarak saptanmıştır.

“Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Yeterlikleri” konusunda öğretmen adaylarının düşüncelerini belirten bu 19 maddenin genel ortalamalarına bakıldığında “iyi yetiştirilmiş” olduğunu düşünenlerin oranı %40,11, “kabul edilebilir” olduğunu düşünenlerin oranı % 40,84 ve “eksikliği var” olduğunu düşünenlerin oranı ise %19,05 olarak tespit edilmiştir.

Öğretmenin rolü, öğrencinin ilgisini çekmek için problemler, sorular ve kavramlar etrafında bilgiyi organize etmektir. Öğretmen öğrencilerin yeni bakış açıları geliştirmelerine ve önceki öğrenmeleri ile bağlantı kurmalarına yardımcı olmaktadır. Öğrenci merkezli etkinlikler de; öğrencilerin derse etkin olarak katılmaları; öğretmeni dinlemek, söylenenleri yapmaktan da tekrar etmekten farklıdır.

Bu anlamda, öğretmen, öğrenenlerin bireysel farklılıklarına uygun seçenekler sunar, yönergeler verir, her öğrenenin kendi kararını kendisinin oluşturmasına yardımcı olur. Bu noktada öğretmen yol gösterici ve rehberdir. Öğretmen düşündürücü sorular sorarak öğrencileri araştırmaya ve problem çözmeye teşvik eder. Problemi öğrenenler için çözmek yerine öğrencinin çözmesi için ortam hazırlar. Öğretmen, öğrenene soru sorar ama neyi ya da nasıl düşüneceğini söylemez(11).

İlgi çekici olmayan bir derste, öğrencilerin zihinleri dağınık olur. Kendilerine sunulan konuyla ilgi kuramazlar; çünkü bunu kendi yaşamlarında önemli olan bir şeyle ilişkilendirmemiş olurlar. Bu gibi derslerin etkisi uzun sürmez. Bu nedenle ilgi çekici olmayan dersten uzun süreli yarar sağlayamaz. İnsanlar bilgilerle karşılaşmış bunları anlamadığı ve kendi hayatında kullanmadığı sürece, öğrenmenin gücüne yönelik geliştirilen olumlu tutumların hiçbir anlamı olmaz(12).

Öğrencinin yaptığı ürünler hakkında düşünmesini sağlayan, hep aynı konuların çizilip boyanmadığı, ezberin olmadığı öğrencinin derse katılımını sağladığı için etkin bir öğrenme gerçekleştirilmesini sağlayan bir öğretmen modeli sınıfa hakim

olmalıdır(8a)

Sınıf içindeki öğretme-öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için uygun yöntem ve tekniklerin seçimi ile olasıdır. Öğrencilerin düzeylerine, yaşlarına ve yeteneklerine uygun yöntem ve teknik seçerken öğretmenlerimizin zengin yöntem ve teknik bilgisine sahip olmaları gerekir(13).

Öğretmen, konuları basitten karmaşığa, kolaydan zora somuttan soyuta birbirinin önkoşulu oluş özelliklerine, yakın çevre ve zamandan uzağa doğru işlemelidir. Bundan başka önemli tarihi toplumsal, siyasal ekonomik yani kültürel ve doğal olguları hemen öğrenme öğretme ortamına getirmelidir. Hiçbir öğrencinin diğerinin özdeşi olmadığını unutmamalı bireysel ayrılıkları göz önünde tutmalı; eğitimin ortamını buna göre düzenlenmeli; yani çok seçenekli öğrenme-öğretme yöntemlerini işe koşup öğrencilerin yeteneklerini geliştirmelerine olanak tanınmalıdır (14).

Günümüzde bireylerden, bilgi tüketmekten çok bilgi üretmeleri beklenmektedir. Çağdaş dünyanın kabul ettiği birey, kendisine aktarılan bilgileri aynen kabul eden, yönlendirilmeyi ve biçimlendirilmeyi bekleyen değil, bilgiyi yorumlayarak anlamın yaratılması sürecine etkin olarak katılanlardır.

Tablo 3: Öğretmen adaylarının rehber öğretmenleri hakkındaki “Öğretmenlerin, Öğrencilerini İzleme, Değerlendirme ve Kayıt Tutma Yeterlikleri” konusundaki düşünceleri

Soru No	Eksiği Var		K a b u l Edilebilir		İyi Yetişmiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
33	9	12,0	39	52,0	27	36,0	75	100
34	14	18,7	36	48,0	25	33,3	75	100
35	19	25,3	33	44,0	23	30,7	75	100
Toplam		18,66		48		33,34		

Öğretmen adaylarının rehber öğretmenleri hakkındaki, “Öğrencilerini İzleme, Değerlendirme ve Kayıt Tutma Yeterliklerine” ilişkin düşünceleri irdelendiğinde; “iyi yetişmiş” olduğunu düşünenlerin oranları incelendiğinde; öğrencilerin ürünlerini kısa sürede notlandırma ve sonuçları öğrencilerin gelişmesini sağlayacak önerileri içeren dönütlerle birlikte verme (n=27) % 36, öğrencilerin öğrenmesini değerlendirmede sürekliliğin önemini kavrama ve uygulama (n=25) %33,3, öğrencinin akademik gelişimini ulusal notlandırma ölçütlerini kullanarak değerlendirme (n=23) %30,7 olarak tespit edilmiştir.

“Öğretmenlerin Öğrencilerini İzleme, Değerlendirme ve Kayıt Tutma Yeterlikleri” konusunda öğretmen adaylarının, düşüncelerini belirten bu 3 maddenin genel ortalamalarına bakıldığında “iyi yetişmiş” %33,34, “kabul edilebilir” %48 ve “eksiği var” %18,66 olarak tespit edilmiştir.

Değerlendirme, öğrenme-öğretme süreçlerinde yer alan öğrenmelerin hedeflere ne

ölçüde oluştuğunu ve hedeflerin hangi etkinlik ve verimlilik düzeyinde gerçekleştiğini belirleme ile ilgili bir ögedir.

Tablo III’deki sonuçlara göre, öğrencilerin elde ettiği becerilerin, bilgilerin anlaşılması yöntem ve uygulamaların başarısının belirlenmesi ölçme ve değerlendirmenin esas konusudur. Bu sayede hem varılan, bulunulan noktayı görme hem de oluşan aksaklıkların, eksikliklerin giderilmesi sağlanır.

Değerlendirme aşamasında öğrencilere öğrenmenin sonucu hakkında bilgiler verilir. Öğrenciler ne kadar öğrendiklerini, nerelerde yanlış yaptıklarını ve hangi noktalara daha çok çalışmaları gerektiğini bilirlerse daha iyi öğrenirler. Değerlendirme bölümünde öğrencilerin deste öğrendiklerini pratik hayata uygulayarak benimsemelerini pekiştirmelerini ve daha kalıcı hale getirmeleri yer alır(15).

Öğretmen, öğrencilerin öğrenme öğretme sürecindeki gelişimlerini izlemek ve değerlendirmek amacıyla kullanacağı araç ve yöntemleri, öğrenme öğretme sürecinde kullandığı öğretim yöntem ve tekniklere uygun olarak hazırlar. Değerlendirme öğrenme ve öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Öğretmen, öğrencinin başarısını önceden belirlenmiş kriterlere göre değerlendiren değil, öğrenciyi kendi potansiyeli içinde değerlendiren ve yönlendiren iyi bir rehber olmalıdır(16).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmen adaylarının yaklaşık %45’i, rehber öğretmenlerinin “Konu Alan ve Alan Eğitime İlişkin Öğretmen Yeterlikleri” konusunda, “Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Öğretmen Yeterlikleri” konusunda yaklaşık %40’ı, “Öğretmenlerin Öğrencilerini İzleme, Değerlendirme ve Kayıt Tutma Yeterlikleri” konusunda yaklaşık %33’ü “**iyi yetişmiş**” görüşüyle başarılı olduğunu düşünmektedirler. Bu verilerin ortalamaları açısından ele aldığımızda tüm yeterliklerde yaklaşık %45’i “iyi yetişmiş” olarak görmektedirler. Bu durumda “eksiği var” ve “kabul edilebilir” oranlarının toplamı yaklaşık %55’tir.

Bu sonuçlar bize; mevcut görsel sanatlar eğitimi öğretmenlerinin, öğretmen yeterliklerine ulaşmada ve uygulama düzeylerinde beklenenin altında olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin yeterlik düzeylerinde; alan bilgisine sahip, öğrenme ve öğretme stratejilerine uygun yöntem ve teknikleri uygulayabilen, öğrencilerini kapasitesine ve ilgi düzeylerine göre yönlendiren ve değerlendirme yapabilen, yeterliklere sahip olması beklenmektedir. Eğitim ve Öğretimin öğrencilerin görsel zekâlarının gelişmesini sağlayan bir içerikle çok yönlü olması temel alınmalıdır.

Görsel Sanatlar öğretiminde; “Ne öğretmeliyiz?” sorusunun yanıtı içerik konusunda beklentilerin belirleyicisidir. Bakmak, görmek, anlamak, imge zenginleştirmek,

bilgi toplamak, düşünmek, düşlemek, tasarlamak, uygulamak, anlamlı ve nitelikli bir ürün ortaya koymak sanat eğitiminde bilmek, uygulamak ve üretmek eylemlerini geliştirebilir(17).

Görsel Sanatlar Eğitimi öğretmenlerinden beklenen mesleki yeterliklere sahip olması sayesinde, gelecekte bireylerin kendilerini ifade etmelerinde, estetik beğenilerinin gelişiminde, yeteneklerinin farkına varmalarında ve bu alanda mesleki eğitim almalarında büyük rol oynamaktadır. Görsel Sanatlar Eğitimiyle, öğrencinin, sanatın evrensel ortak bir dil olduğunun farkına varmasına, geçmişle gelecek arasında bağ kurmasına, kendi iç dünyası ile çevresindeki nesnel dünyayı tanıması ve anlamlandırmasına katkı sağlanmalıdır.

Öğrencilere sanat eserlerinden ne anladıklarını ifade edebilme, kendi sözcük ve hayat deneyimlerini kullanma yeteneği kazandırılmalıdır. Böylece kalıplaşmış standart ifadelerden kaçınılarak kendi düşünme güçleri ve bireysel anlatım yetenekleri geliştirilmelidir. Burada üzerinde durulması gereken, genel eğitimde gelecekteki hayatlarında çoğunluğu güzel sanatlara yönlendirilemeyecek olan öğrencilerin belirli düzeyde görsel sanat ve sanat kültürü konusunda bilgilendirilmeleridir.

Bu nedenle ülkemizde Görsel Sanatlar Eğitimi ve Öğretiminde, uygulanan basit ve öğrenciyi gerileten sistemlerden uzaklaşmak, öğrenciyi gerçek anlamda yetiştirmek gerekmektedir. Buna bağlı olarak Görsel Sanatlar Eğitimcilerinin, bilim ve teknolojinin gelişimine paralel olarak yenilenip kendilerini geliştirmeleri, eğitimdeki çalışmalarını ve yeniden yapılanmaları takip etmeleri, bunun içinde, sık sık hizmet içi eğitim seminerlerinin düzenlenmesi ve Üniversite, Milli Eğitim işbirliğinin oluşturulması için gerekli çaba ve çalışmaların yaygınlaştırılarak hızlandırılması gereklidir.

Buna göre Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Görsel Sanatlar Eğitimi öğretmenlerinde aranan yeterlikleri, hizmet içi eğitimlerde yeniden gözden geçirilip değerlendirilmeye alınmalıdır. Görsel sanatlar eğitimi disiplinlerinden sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulama basamaklarının öğretmenlerin yeterliklerini geliştirmesiyle birlikte, görsel sanatlar eğitimi ve öğretiminde, öğrenciler için daha verimli olacağı bir gerçektir. Milli eğitim Bakanlığı yayınları arasında yer alan “ Görsel Sanatlar Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri” kitabının öğretmenler arasında yaygınlaştırılarak öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkıda bulunması sağlanmalıdır. Bu araştırma Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş ABD öğrencilerine uygulanmış ve bu veriler elde edilmiştir. Benzer araştırmalarla, eğitim fakültelerinin farklı bölümlerindeki öğretmen adaylarına uygulanacak anket verileri ile bu çalışmanın ortaya koyduğu veriler karşılaştırılarak elde edilen sonuçlarla, farklı değerlendirmeler yapılabilir.

7. KAYNAKÇA

1. Gözütok, F.Dilek ve diğerleri.(2005).“Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni İlköğretim Programlarının Değerlendirme Sempozyumu”.Erciyes Üniversitesi. Ankara. Sim Matbaası.

2. Erişti, B. (2003). “Ayrupa Kalite Yönetimi Vakfı Mükemmellik Modelini Eğitim Fakülteleri İçin Uyarlaması”. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir.
3. Özsoy, V.(2003). “Görsel Sanatlar Eğitimi “Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri”, Gündüz Yayıncılık, Ankara.
4. Şimşek, A. (2009). “Öğretim Tasarımı”. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
5. Eisner, E.W. (2002). “The arts and the creation of mind” New Haven, Conn. ; London : Yale University Pres.
6. Fer, S. (2009). ”Öğretim Tasarımı”. Ankara: Anı yayıncılık.
7. Karasar, N. (2002). “Bilimsel Araştırma Yöntemi” Nobel Yayıncılık (11. baskı) Ankara.
8. Gökay, M. (2008). “Eğitime Yeni Bakışlar”. Editör.Doç.Dr Ali Murat Sünbül. Konya. Eğitim akademi Yayınları.
- 8a. Gökay, M. (2008). “Eğitime Yeni Bakışlar”. Editör.Doç.Dr Ali Murat Sünbül. Konya. Eğitim akademi Yayınları.
9. Kemertaş, İ. (2003). “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme”. İstanbul. Birsen Yayınevi.
10. Titiz, O. (2005). “Yeni Öğretim Sistemi”. İstanbul: Zambak Yayınları
11. Yanpar, T. (2007). “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı”. Ankara: Anı Yayıncılık.
12. TOMLINSON, C. A. (2007). “Öğrenci Gereksinimlerine Göre Farklılaştırılmış Eğitim”. Çev. Diye Kültürlerarası İletişim Hizmetleri. İstanbul. SEV Matbaacılık ve Yayıncılık Eğit. Tic. A.Ş.
13. DEMİREL, Ö. (2008) “Öğretme Sanatı, Öğretim İlke Ve Yöntemleri”. Ankara. Pegem A Akademi. 13. Baskı.
14. DÖNMEZ, V. (2008). “Program Geliştirmede Öğretmen Elkitabı”. Ankara. Anı Yayıncılık 14.Baskı.
15. Yalçınkaya, H., Mamur,N. Vd.(2008). “Görsel Sanatlar Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri”.<http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/alanyeterlikler> (erişim:12.12 2009)
16. İŞMAN, A. ESKİCUMALI, A. (2006). “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme”. Ankara. 5. Baskı.Pegem A Yayıncılık.
17. Kırıoğlu, T. O. (2009). “Sanat Kültür Yaratıcılık Görsel Sanatlar ve Kültür Eğitimi- Öğretimi.” Ankara. Pegem A Akademi.
18. YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, “Türkiye’de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon”, Ankara, YÖK yayını (1999).

Ek:1**Değerli Öğretmen Adayı!**

Aşağıda sizlere maddeler halinde “Öğretmen Yeterlikleri” verilmiştir. Staj okulunuzdaki rehber öğretmeninizin mevcut durumu hakkındaki görüşlerinizi gözlem ve deneyimlerinize dayalı olarak belirtmeniz istenmektedir. Her bir maddeye ilişkin görüşlerinizi ilgili kutucuğa X işareti koyarak belirtiniz. İlginiz için **Teşekkürler!**

Arş. Gör. Dr. Raif Kalyoncu

Arş.Gör. Hatice Nilüfer Süzen

Öğretmen Adayının Staj Gördüğü Okul: İlköğretim() Ortaöğretim ()		EKSİĞİ VAR	KABUL EDİLEBİLİR İYİ	YETİŞMİŞ
Konu Alanı ve Alan Eğitimine İlişkin Yeterlikleri				
1	Konu alanına ilişkin kuram, ilke ve kavramları anlaşılabilir biçimde kullanma,			
2	Konu alanı ile ilgili bilgi teknolojilerinden yararlanma,			
3	Konu alanı ile ilgili sağlık ve güvenlik tedbirleri alma,			
4	Öğrencilerde yaygın biçimde gözlenen eksik ve yanlış gelişmiş kavramları fark etme,			
5	Öğrencilerin konuya ilişkin sorularına uygun ve yeterli yanıtlar oluşturabilme,			
6	Öğrencilerin bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminin öğrenmelerini etkileyeceğini anlama,			
7	Konu alanının öğretim programlarına ilişkin bilgi sahibi olma,			
8	Konu alanı ile ilgili özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerine ilişkin bilgi sahibi olma,			
9	Amaçları ve hedef davranışları açık biçimde ifade etme,			
10	Hedef davranışları gerçekleştirmede öğrenme- öğretme etkinliklerini düzenleme,			
11	Öğrencilerin kişisel, ruhsal, etik, sosyal ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunacak etkinlikleri planlama,			
12	Planlamada bireysel farklılıkları göz önünde bulundurma,			
13	Hedef davranışlara uygun değerlendirme biçimini belirleme			
Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlikler				
14	İşlenen konuyu önceki ve sonraki konu ile eşleştirme,			
15	Konuyu öğrenci düzeyinde tutma,			
16	Öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygun yöntem ve tekniklerden yararlanma,			
17	Zamanı etkili kullanma,			
18	Öğrencilere uygun dönütler verme,			
19	Öğrencilere öğrendiklerini gerçek yaşama entegre etme fırsatları verme			
20	Hedef davranışlara ulaşma düzeyini belirleme,			
21	Öğrencilerin yaşlarına, önceki öğrenme düzeylerine ve yeteneklerine uygun yöntem ve tekniklerden yararlanma,			

22	Öğrencilerin katılımını sağlayacak etkinlikler (bireysel, ikili, grup çalışması, gösteri, gezi, gözlem ve benzeri) uygulama			
23	Öğrencilerin düzeylerine uygun, konuya ilgilerini çekecek ve düşüncelerini sağlayacak biçimde farklı sorular sorma,			
24	Öğrencilerin hedef davranışlara ulaşma düzeyini değerlendirebilme,			
25	Öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilecekleri güvenli ortam sağlama ve sürdürme,			
26	Kesinti ve engellemeler karşısında uygun önlemler alma,			
27	Öğrencinin derse karşı ilgisi ve güdüsünün sürekliliğini sağlama,			
28	Ödül ve yaptırımları uygun ve etkili biçimde kullanma,			
29	Anlaşılır açıklamalar yapma, yönergeler verme,			
30	Sınıf içinde etkili iletişimi sağlama (öğrenci-öğretmen; öğrenci-öğrenci; öğretmen-öğrenci etkileşimi),			
31	Ses tonunu etkili kullanma,			
32	Sözel dil ve beden dilini etkili kullanma			
Öğretmenlerin Öğrencilerini İzleme, Değerlendirme ve Kayıt Tutma Yeterlikleri				
33	Öğrencilerin ürünlerini kısa sürede notlandırma ve sonuçları öğrencilerin gelişmesini sağlayacak önerileri içeren dönütlerle birlikte verme,			
34	Öğrencilerin öğrenmesini değerlendirmede sürekliliğin önemini kavrama ve uygulama,			
35	Öğrencinin akademik gelişimini ulusal notlandırma ölçütlerini kullanarak değerlendirme			

(Y Ö K . 1 9 9 9) (1 8) .